

ŠTUDIJA
PODATKOV
RAZISKAVE
SPRETNOSTI
ODRASLIH –
PIAAC

Delovno aktivni prebivalci z nižjimi spretnostmi

Povzetki

Delovno aktivni prebivalci z nižjimi spretnostmi – povzetki
Študija podatkov raziskave Spretnosti odraslih – PIAAC, 2021
Vodja naloge Zaposleni odrasli z najnižjimi dosežki na testiranju spretnosti PIAAC –
posebnosti: doc. dr. Petra Javrh, Andragoški center Slovenije

Uredila: doc. dr. Petra Javrh
Avtorice: doc. dr. Petra Javrh, mag. Jasmina Mirčeva, dr. Nevenka Bogataj

Sodelavka: mag. Ester Možina
Tehnični sodelavci: Jana Plaznik, Nathaniel Koncut, dr. Tina Kompare Jampani
Obdelava podatkov: dr. Barbara Brečko
Jezikovni pregled: Vlasta Kunej
Oblikovanje: Larisa Hercog
Založnik: Andragoški center Slovenije, Ljubljana, 2021

Podatki za citiranje: Javrh, P. (ur.). (2021). Delovno aktivni prebivalci z nižjimi spretnostmi – povzetki.
Študija podatkov raziskave Spretnosti odraslih – PIAAC. Ljubljana: Andragoški center Slovenije,
elektronski vir.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 95951619
ISBN 978-961-7116-24-3 (PDF)

URL: <https://www.acs.si/digitalna-bralnica/delovno-aktivni-prebivalci-z-nizjimi-spretnostmi-povzetki/>

Ozadje in kontekst

V nadaljevanju so zelo na kratko predstavljeni ključni podatki analiz, opravljenih v sklopu študije o delovno aktivnih prebivalcih z nižjimi dosežki v »spretnostih za obdelavo in procesiranje informacij«, ki jih je merila raziskava Spretnosti odraslih – PIAAC. Namen tega besedila je, da v najkrajši možni obliki opozori na pomembne ugotovitve. Bralec bo več o postopkih analize, kontekstu, izidih in sklepih ter priporočilih našel v izvorni študiji Delovno aktivni prebivalci z nižjimi spretnostmi, objavljeni leta 2020*. Tu povzemamo najpomembnejše ugotovitve.

Primerjave podatkov raziskave Spretnosti odraslih – PIAAC so pokazale, da je skupina delovno aktivnih odraslih z nižjimi dosežki v Sloveniji številčnejša kot povprečno v večini drugih evropskih držav in hkrati tudi številčnejša glede na povprečje OECD. To kaže na zaskrbljujoče stanje razvojnih moči države Slovenije, z drugo besedo, njenega človeškega kapitala.

Splošni sklepi, ki izhajajo iz mednarodnih podatkov raziskave Spretnosti odraslih – PIAAC, dokazujejo statistično pomembno povezanost med razvitostjo spretnosti in splošno blaginjo, zaposlenostjo, višino zaslužka. Bolj razvite kot so spretnosti, večja je verjetnost, da bodo delovno aktivni prebivalci imeli delo, boljši zaslužek in da bodo bolj udeleženi v družbenem življenju (OECD, 2019)**.

Z natančnejšim vpogledom v posebnosti proučevane skupine odraslih lahko zanesljiveje sklepamo na njihove resnične izobraževalne potrebe. Tako je mogoče oblikovati natančnejše usmeritve, preden se pripravljajo ustrezni ukrepi za izobraževanje zaposlenih v delovnih okoljih in izboljšanje njihovih spretnosti. Analiza prinaša ugotovitve, ki so koristne ne le za izobraževanje odraslih, temveč za izobraževanje nasploh, pa tudi za druga področja, kot so: delo, sociala, gospodarstvo, infrastruktura in enakomerni regionalni razvoj.

Zdajšnje razmere v svetu vse bolj opozarjajo na to, da je treba posodobiti in prilagoditi kurikule izobraževalnih programov, še posebno glede pridobivanja temeljnih spretnosti. Prvi pogoj za dobro posodobitev in prilagoditev teh programov je globlje poznavanje resnične razvitosti temeljnih spretnosti v celotni populaciji.

Študija je bila kot posebna naloga financirana iz nacionalnih sredstev Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport ter je prosto dostopna in objavljena na spletni strani e-bralnice Andragoškega centra Slovenije.

---

* Javrh, P. (ur.). (2020). Delovno aktivni prebivalci z nižjimi spretnostmi. Študija podatkov raziskave Spretnosti odraslih – PIAAC. Ljubljana: Andragoški center Slovenije, elektronski vir.

** OECD (2019). Skills Matter: Additional results from the Survey of Adult Skills, OECD Skills Studies. Pariz: OECD Publishing.

- **Skupina delovno aktivnih z najnižjimi dosežki se tako pri besedilnih, matematičnih spretnostih kot pri spretnostih reševanja problemov v tehnološko bogatih okoljih razlikuje od populacije po spolni in starostni strukturi:** v skupini je dvakrat več moških, starih od 56 do 65 let, kot v skupini z najvišjimi dosežki, ki je po starostni strukturi moških tudi sicer mlajša.
- **Skupina delovno aktivnih z najnižjimi spretnostmi je regionalno razpršena:** najnižje ravni spretnosti dosegajo v podravski regiji, v zasavski regiji pa je razmerje v deležu karierno najmanj uspešnih glede na vse delovno aktivne v regiji najbolj porušeno.
- **Različen tip naselja omogoča različen dostop do izobraževanja in vpliva na življenjski slog:** več kot polovica skupine delovno aktivnih odraslih z najnižjimi dosežki živi v manjših naseljih, med temi največ v podeželskih naseljih z manj kot 2000 prebivalci.
- **Zahtevnost dela se zrcali v zahtevah po kvalificiranosti glede na trenutno delo, to pa delno že kaže na delovne pogoje, ki razvoj spretnosti spodbujajo ali zavirajo:** skupina z najnižjimi dosežki pri spretnostih ima daleč največji delež polkvalificiranih poklicev za industrijsko delo in osemkrat več odraslih z osnovnimi poklici za preprosta dela kot skupina z najvišjimi dosežki. Z drugimi besedami: odrasli z osnovnimi poklici za preprosta dela glede na rezultate izjemno redko dosežejo najvišje razvite spretnosti.
- **Družinske in socialne okoliščine ter splošni kontekst posameznikovega življenja lahko pomenijo močno oviro:** gospodinjstva v skupini delovno aktivnih prebivalcev z najnižjim kariernim uspehom so povprečno le nekoliko večja, kot je povprečje v populaciji, partnerji skupine z najnižjimi dosežki pa so veliko pogosteje delovno neaktivni.
- **Motiviranost skupine delovno aktivnih z najnižjimi dosežki za vsaj občasno neformalno udeležbo v izobraževanju zaradi šoloobveznih otrok je manj verjetna,** saj je dobra polovica vseh otrok tega delovno aktivnega prebivalstva stara 13 let ali več.
- **Skupina z najnižjimi dosežki ima slabe bralne navade in nizko razvite besedilne spretnosti:** glede na število knjig v gospodinjstvu lahko sklepamo, da se bralne navade skupine z najnižjimi dosežki zelo redko utrjujejo v domačem okolju. Velik delež iz te skupine ima doma le 10 knjig ali manj, to pomeni trikrat več takih gospodinjstev kot v skupini z najvišjimi dosežki.
- **Migrantsko ozadje lahko deloma pojasni težave z obvladovanjem besedilnih in matematičnih spretnosti:** v Sloveniji se je rodilo manj delovno aktivnih z najnižjimi dosežki (78,86 %) kot v kontrastni skupini z najvišjimi dosežki (92,74 %). Skupina z najnižjimi dosežki ima skoraj trikrat večji delež priseljencev prve generacije kot kontrastna skupina z visokimi dosežki, priseljenci druge generacije pa so relativno enakomerno porazdeljeni v populaciji.

- **Povezanost slabšega zdravstvenega stanja z nizkimi ravnmi spretnosti:** osebe iz skupine z nizkimi dosežki kar za petkrat pogosteje ocenijo, da so slabega zdravja, imajo več zdravstvenih težav in so manj zadovoljne s svojim zdravjem kot primerjalno skupina z visokimi dosežki.
- **Splošno zaupanje in velikost gospodinjstva ter dosežena raven spretnosti reševanja problemov v tehnološko bogatih okoljih:** višje dosežke pri reševanju problemov v tehnološko bogatih okoljih izkazujejo delovno aktivni iz gospodinjstev z več člani. Splošno zaupanje obeh skupin (z visokimi in nizkimi dosežki) je izrazito nizko, v skupini z nizkimi dosežki pa ga sploh ni (100 % vprašanih iz te skupine se strinja s trditvijo, da ljudem ni mogoče zaupati ali jim je mogoče zaupati le malo).
- **Različne učne strategije skupin ter razlike med Slovenijo in Evropo:** skupini z nizkimi in visokimi dosežki pri reševanju problemov v tehnološko bogatih okoljih sta v Sloveniji radovedni, se radi učita novosti in sta leto pred raziskavo več kot drugi Evropejci obiskovali seminarje in tečaje. Skupina z nizkimi dosežki se v Sloveniji odziva na povečano delovno avtonomijo. Dnevno delovno sodelovanje v Sloveniji in Evropi aktivira obe skupini, v Sloveniji bolj kot v Evropi. Obseg skupine z nizkimi dosežki pri reševanju problemov v tehnološko bogatih okoljih se ob dnevnem delovnem sodelovanju in velikem obsegu učenja celo izenači s skupino z visokimi dosežki. S pogostostjo sodelovanja na delovnem mestu se skupini z nizkimi dosežki izrazito zveča tudi obseg učenja na delovnem mestu, ne pa tudi primerjava zamisli z resničnostjo ter med seboj. Stopnjevanje delovnega sodelovanja ali delovne avtonomije skupino z nizkimi dosežki torej aktivira tudi bolj kot primerljivo evropsko skupino. To pomeni, da je vpliv na višje dosežke pri reševanju problemov v tehnološko bogatih okoljih mogoč, ne pa nujno v obliki izboljšave kognitivnih kompetenc.
- **Dejavniki, ki vplivajo na zaposlene, da bi uresničevali svoje izobraževalne in učne načrte, so:** velikost organizacije, tip lastnine, fleksibilnost dela, predvsem pa prilagodljivost delovnega časa, podpora (npr. finančna ali izvedbena), ki jo posameznikom omogočijo delodajalec in drugi. Za vse delovno aktivne prebivalce v Sloveniji je ugodnejše, če delajo v srednje velikih ali velikih gospodarskih in negospodarskih sistemih ter so zaposleni v javnem sektorju. Oblika zaposlitve, ki je najspodbudnejša za udeležbo v izobraževanju, je zaposlitev za nedoločen čas.
- **Razlogi za nesodelovanje:** v obeh skupinah navajajo situacijske pa tudi institucionalne razloge za neudeležbo v izobraževanju, pri tem prevladujeta »predrago izobraževanje in usposabljanje« ter »preveč dela v službi«. (Opomba: Dispozicijski razlogi z uporabo obstoječega instrumentarija niso pregledni, saj je za njihovo proučevanje primernejši kvalitativni pristop, čeprav je pri razlagi situacijskih ovir mogoče predvidevati, da je v ozadju institucionalnih in situacijskih razlogov tudi nekaj dispozicijskih.)

Predlogi in priporočila

Visoka polarizacija delovno aktivnega prebivalstva in obstoj ter poglobljanje razlik med tistimi, ki imajo višje oziroma nižje spretnosti, ni obetavna in ni zaželeno. Tudi od delavcev, ki opravljajo manj zahtevne poklice, imajo nižje prihodke in sestavljajo eksterni trg delovne sile, se namreč vse bolj pričakuje, da bodo bolj angažirani, samostojni in da se bodo pri delu nenehno prilagajali novim tehnologijam in nepričakovanim okoliščinam. Z izobraževanjem, usposabljanjem in učenjem pri delu ali zunaj dela bi lahko dosegli večjo varnost zaposlitve, imeli bi več priložnosti za napredovanje ter bi bili lahko bolj angažirani pri delu pa tudi zunaj njega.

Priporočilo 1:

Delovna mesta bi morala biti oblikovana tako, da omogočajo pridobivanje in uporabo kompleksnih spretnosti.

Ohranjanje že pridobljenih spretnosti in pridobivanje novih je pomembno za vse kategorije zaposlenih, za tiste, ki opravljajo zahtevnejše ali manj zahtevne naloge in imajo različne položaje v podjetjih. Najbolj so prikrajšane skupine z nižjimi spretnostmi, ki delajo v zasebnem sektorju in mikropodjetjih. Večina oseb iz te skupine se ni udeleževala organiziranih izobraževalnih dogodkov v enem letu in je imela zelo omejene priložnosti za učenje pri delu. Pri oblikovanju ukrepov bi bilo smiselno prav tem skupinam zaposlenih nameniti posebno pozornost. Izobraževanje odraslih bi moralo naslavljeni in proučevati splošno zaupanje delovno aktivnih prebivalcev ter vpliv primarnih in sekundarnih skupin (družine, sooseske, delovnega tima, učne skupine) ter odnosov na delovnem mestu. Krepitev delovnega sodelovanja zelo okrepi zaupanje prav v skupini delovno aktivnih, ki so imeli nižje dosežke pri reševanju problemov v tehnološko bogatih okoljih. Brez (pozitivnih) odnosov namreč ni delovnega sodelovanja, delovne razprave in se torej (posredno) ne zvišuje raven spretnosti.

Priporočilo 2:

Pomemben cilj razvoja izobraževalnih aktivnosti in neformalnih programov za delovno aktivne z nižjimi spretnostmi bi moral biti razvoj bralnih spretnosti, v to bi bilo treba usmeriti več proračunskega denarja.

Že število knjig v gospodinjstvu deloma kaže na bralne navade, ki pomembno prispevajo k razvoju in utrjevanju besedilnih spretnosti v domačem okolju. Analiza je pokazala, da ima velika večina oseb iz skupine delovno aktivnih prebivalcev z najnižjimi dosežki v domačem gospodinjstvu zelo malo knjig. Glede na ta podatek lahko sklepamo, da se klasične bralne navade velikega deleža skupine z najnižjimi dosežki v domačem okolju utrjujejo malo ali pa sploh ne. Slabe bralne spodbude in nizka avtonomija na delovnem mestu pa pripomorejo k hitremu usihanju besedilnih spretnosti, ki so temelj vseh drugih.

Priporočilo 3:

Omogočiti in spodbuditi je treba lokalna in regionalna institucionalna partnerstva (s sindikati, delodajalci, zavodi za zaposlovanje, razvojnimi agencijami, institucijami za izobraževanje odraslih in drugimi). Skupni načrt pomoči delovno aktivnim z nizkimi spretnostmi naj zajema tudi lokalna podjetja.

Socialna partnerstva pa tudi partnerstva na lokalni, regionalni in panožni ravni so temeljnega pomena za doseganje sinergije pri iskanju rešitev. Na podeželju je treba okrepiti medresorsko sodelovanje lokalnih akterjev, da bi lažje in hitreje lahko pripravili posebne izobraževalne aktivnosti in neformalne programe za delovno aktivne z najnižjimi spretnostmi. Dejstvo, da velik delež delovno aktivnih z najnižjimi dosežki živi na podeželju, je lahko poglobitveni potencial za skupnostne oblike izobraževanja. Posebno pozornost bi morali nameniti krepitvi splošnega zaupanja in razvijati priložnosti za učenje, v katerem bi čim več uporabljali sodobno tehnologijo. To bi bilo še posebno pomembno za starostno skupino polkvalificiranih moških 50+, ki sestavljajo pomemben delež delovno aktivnih prebivalcev z nizkimi spretnostmi.

Priporočilo 4:

Pozornost usmeriti v spoznavanje, upoštevanje in nadgrajevanje zdajšnjih učnih strategij (npr. delovno sodelovanje in delovna razprava za reševanje problemov) delovno aktivnih prebivalcev z nizkimi spretnostmi za krepitev splošnega zaupanja in povečanje obsega učenja, povezanega s tehnologijo.

Udeležba skupine z nizkimi dosežki na seminarjih in delavnicah ter kazalnik »rad se uči novosti« sta višja kot v Evropi. Veljalo bi razmišljati o zahtevnejši metodološki zasnovi že oblikovanih programov, krepitvi učnih strategij ter problemskem učenju za reševanje problemov in uporabo tehnologije pri tem, ustrezni zasnovi učne ponudbe in moči skupine z nižjimi dosežki. Oblikovati je treba prožne ter raznolike strukture in modele za izobraževanje delovno aktivne populacije, saj visokokakovostni sistemi izobraževanja in usposabljanja delovno aktivnih korelirajo z dobro delujočim trgom dela. Okoliščine so ugodne, saj rabo tehnologije pandemija krepi, hkrati pa jo lahko na primer preprosta redukcija elektrike tudi nenadoma ustavi. Zato bi naj izobraževanje namenjalo več poudarka sposobnosti opazovanja in odzivanja na probleme ter povezovanju s situacijskim in problemskim učenjem. Taka kultura učenja raste od spodaj navzgor, dovoljuje napake in jih celo uporablja za učenje racionalnega in hitrega odločanja. Smiselno upoštevanje razlik med skupinami lahko s heterogenostjo skupin pripomore k učinkovitosti reševanja problemov. Treba pa je tudi razvijati ponudbo za tiste z višjimi dosežki pri reševanju problemov v tehnološko bogatih okoljih ter nameniti pozornost učinku delovne avtonomije in delovnega sodelovanja.

Priporočilo 5:

Javnost je treba načrtneje ozaveščati o povezanosti slabšega zdravstvenega stanja in nizkih ravneh spretnosti.

Skupina delovno aktivnih prebivalcev z nizkimi dosežki je kar za petkrat več potrdila mnenje, da so slabega zdravja, pa tudi sicer se ocene te skupine precej bolj nagibajo k slabšemu zdravju kot ocene celotne populacije. Predvidevamo, da svoj delež k temu stanju prispeva slabo procesiranje kompleksnejših podatkov, kot so na primer navodila za jemanje zdravil, razbiranje ukrepov na podlagi zdravniških diagnoz in priporočil ter na primer najdenje pri elektronskem naročanju na zdravniški pregled. Raziskava Spretnosti odraslih – PIAAC (2016) je dokazala, da se odrasli z najnižjimi dosežki zelo težko znajdejo pri razbiranju kompleksnejših informacij, saj raven njihovih spretnosti ne zadošča, da bi te informacije zadovoljivo procesirali in obvladovali. Tako ta skupina skoraj nevidno postaja vse bolj izključena s področja zdravja. Treba je poudariti, da je to eno od štirih področij, ki so nevarna žarišča procesov izključevanja in generiranja marginaliziranih skupin. Kaj to pomeni v zdajšnjem položaju pandemičnih razsežnosti, bodo šele razkrili podatki o tem, kateri segmenti populacije so bili v resnici najbolj prizadeti.

Priporočilo 6:

Pri načrtovanju ukrepov in dostopanju do skupine delovno aktivnih prebivalcev z nizkimi spretnostmi in uvajanju problemskega učenja je treba posebno pozornost nameniti specifičnim značilnostim, kot so: migrantsko ozadje, družina, socialne okoliščine in druge.

Posebno pozornost je treba nameniti migrantskemu ozadju delovno aktivnih z najnižjimi dosežki. Migrantsko ozadje lahko deloma pojasni težave z obvladovanjem besedilnih in matematičnih spretnosti. Leto priselitve in starost ob priselitvi razkrijeta starostno razliko med generacijami priseljencev: v skupini z najnižjimi dosežki je največ priseljencev, ki so v Slovenijo prišli po letu 1991, ko so bili stari od 16 do 30 let, v skupini z najvišjimi dosežki pa so bili priseljenci ob priselitvi veliko mlajši. Veliko več delovno aktivnih iz skupine z najnižjim kariernim uspehom živi s partnerji, ki so pogosteje brezposelni, upokojeni oziroma predčasno upokojeni ali pa gospodinji in skrbijo za otroke ali družino, kot je značilno za populacijo. To pomeni, da so po dohodku med najnižjimi v državi, s tem pa zelo finančno obremenjeni in v negotovosti. Ta okoliščina lahko močno vpliva na motivacijo za udeležbo v kakršni koli obliki izobraževanja. Največji delež skupine z nizkimi dosežki opravlja polkvalificirane poklice v industriji, veliko pa tudi poklice za preprosta dela in ima temu primerno tudi nizko plačo in nizko fleksibilnost delovnega časa. Nizka zahtevnost dela delno že nakazuje na neugodne delovne razmere, ki zavirajo razvoj spretnosti. Predlagane specifikne skupine z nizkimi dosežki lahko izobraževanje dobro izkoristi z uvajanjem problemskega učenja, ki je vezano na obvladovanje tehnologije in varnost delovnega mesta.

Priporočilo 7:

Zagotoviti je treba kontinuiran analitični vpogled v stanje razvitosti spretnosti delovno aktivnega prebivalstva.

Na nacionalni ravni je treba skrbeti za celostno in ažurno bazo podatkov, analiz in raziskav o stanju spretnosti in udeležbi delovno aktivnega prebivalstva v izobraževanju in usposabljanju. Pri pojasnjevanju stanja je treba ugotovitve skrbno kontekstualizirati.

Sklep:

S predlaganimi ukrepi, tako smo prepričani, bi učinkovito prispevali h krepitvi varnosti zaposlitve delovno aktivnih prebivalcev z nizkimi dosežki. Z upoštevanjem specifičnih značilnosti skupine bi pripomogli k večji atraktivnosti novih ukrepov, ki bi bili usmerjeni v krepitev fleksibilnosti zaposlitve in večjo raznolikost v priložnostih, ki jih lahko ponudi izobraževanje.

Podrobneje o podatkih

Skupino z nizkimi spretnostmi opredeljuje številni dejavniki, med temi tudi nekatere specifikke v njej sami (starost, migrantsko ozadje, kakovost zdravja), lokalno okolje, kjer prebivajo delovno aktivni z nizkimi spretnostmi, družinske razmere, medsebojno sodelovanje v delovnem okolju, priložnosti za udeležbo v izobraževalnih aktivnostih in drugi.

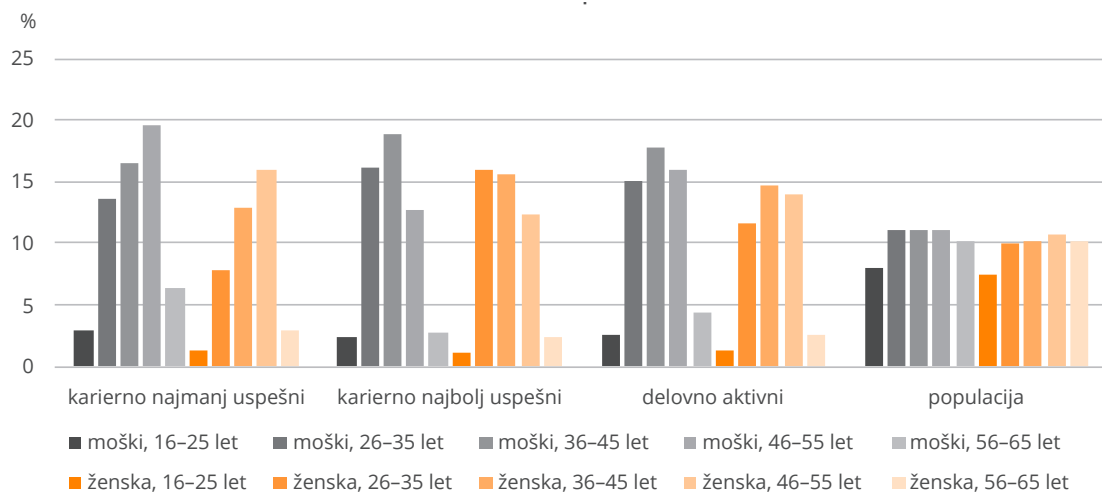
Skupina je na primer glede na bralne navade v zelo slabem položaju, življenjski partnerji oseb iz nje so redkeje delovno aktivni, osebe iz te skupine kar za petkrat več ocenjujejo, da so slabega zdravja, v primerjavi s skupino z visokimi dosežki. V nadaljevanju prikazujemo izbrane empirične podatke iz analiz, opravljenih v tej študiji.

Glede na starostno in spolno strukturo se skupina karierno najmanj uspešnih razlikuje od skupine karierno najbolj uspešnih

V skupini z nižjimi dosežki (oziroma skupina karierno najmanj uspešnih) je dvakrat več moških, starih od 56 do 65 let, kot v skupini z najvišjimi dosežki, ki je po starostni strukturi moških tudi sicer mlajša.

Slika 1: Zastopanost različnih starostnih skupin med moškimi in ženskami pri karierno najbolj in najmanj uspešnih glede na besedilne spretnosti

Opomba: Za primerjavo so v grafu navedeni še odstotki celotne skupine delovno aktivnih prebivalcev ter splošne populacije od 16 do 65 let.

Vir: baza PIAAC 2016, lastni izračuni, 2020.

Regionalna razpršenost delovno aktivnih z najnižjimi spretnostmi

Visok delež delovno aktivnih z najnižjimi ravnmi spretnosti je v podravski regiji (20,79 %). V zasavski in koroški regiji je razmerje v deležu karierno najmanj uspešnih glede na vse delovno aktivne v regiji najbolj porušeno.

Preglednica 1: Delež karierno najmanj in najbolj uspešnih glede na rezultate pri besedilnih spretnostih po regijah

BESEDILNE SPRETNOSTI / DELEŽ	KARIERNO NAJMANJ USPEŠNI	KARIERNO NAJBOLJ USPEŠNI	DELOVNO AKTIVNI	POPULACIJA
Pomurska	4,9	5,84	5,37	5,72
Podravska	20,79	11,97	15,33	15,85
Koroška	6,27	1,54	3,59	3,49
Savinjska	10,68	13,14	12,73	12,64
Zasavska	2,84	0,68	1,56	2,09
Posavska*	4,68	1,88	3,12	3,39
IV Slovenija	7,47	5,68	6,87	6,9
Osrednjeslovenska	19,89	35,8	27,1	26,53
Gorenjska	8,26	11,09	10,04	9,7
Primorsko-notranjska**	3,25	1,73	2,69	2,52
Goriška	7,51	3,73	5,59	5,63
Obalno-kraška	3,46	6,92	5,99	5,56

Opomba: Za primerjavo so v preglednici navedeni še odstotki celotne skupine delovno aktivnih prebivalcev ter splošne populacije od 16 do 65 let.

Vir: baza PIAAC 2016, lastni izračuni, 2020.

* V raziskavi uporabljeno poimenovanje spodnjeposavska regija je posodobljeno.

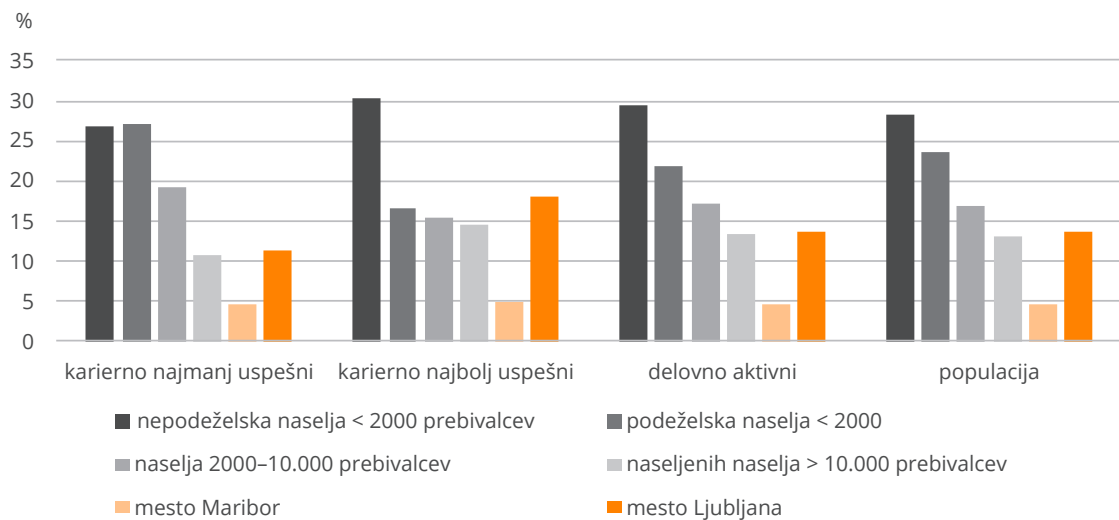
** V raziskavi uporabljeno poimenovanje notranjsko-kraška regija je posodobljeno.

Povezanost med tipom naselja in dosežki pri besedilnih spretnostih

Odrasli z nižjimi dosežki se zgoščajo v manjših naseljih. Največ delovno aktivnih (27,17 %) z najnižjimi dosežki živi v manjših podeželskih naseljih, ki štejejo manj kot 2000 prebivalcev, podoben delež (26,87 %) pa tudi v primestjih in urbanih naseljih, ki imajo manj kot 2000 prebivalcev.

Slika 2: Tip naselja in dosežki pri besedilnih spretnostih v karierno najmanj in najbolj uspešnih skupinah

Opomba: Za primerjavo so v grafu navedeni še odstotki celotne skupine delovno aktivnih prebivalcev ter splošne populacije od 16 do 65 let.

Vir: baza PIAAC 2016, lastni izračuni, 2020.

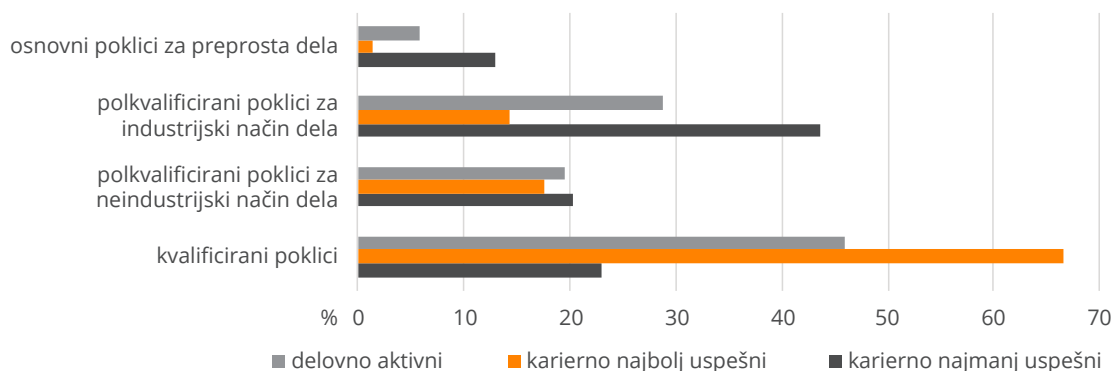

Zahtevane kvalifikacije pri trenutnem delu in dosežki pri spretnostih

Osnovni poklici za preprosta dela so pričakovano pogostejši v skupini karierno najmanj uspešnih (12,97 %), karierno najbolj uspešni se le redko pojavijo v tej kategoriji (1,49 %).

Obrnjeno je pri kvalificiranih poklicih: karierno najbolj uspešni imajo prevladujoče zahtevnejše delo (66,54 %), med karierno manj uspešnimi je tistih, katerih delo je zahtevnejše, do skoraj trikrat manj (23,08 %).

Slika 3: Zahtevane kvalifikacije oziroma zahtevnost trenutnega dela glede na dosežke pri besedilnih spretnostih v skupinah karierno najmanj in najbolj uspešnih ter vseh delovno aktivnih v starosti od 16 do 65 let

Vir: baza PIAAC 2016, lastni izračuni, 2020.

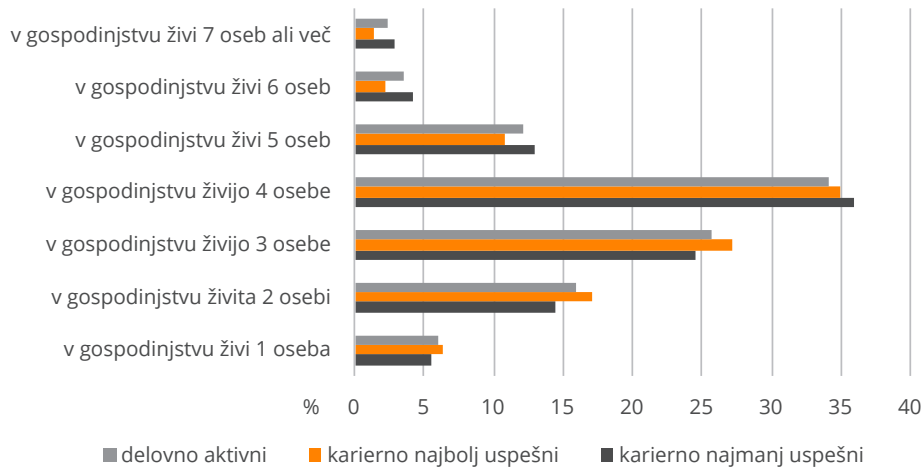

Velikost gospodinjstva

V gospodinjstvih skupine z najnižjim kariernim uspehom živi za spoznanje več ljudi, če jih opazujemo glede na katero koli merjeno spretnost, navadno pa jih sestavljajo štiri ali tri osebe.

Obrnjeno je pri karierno najbolj uspešnih: v njihovih gospodinjstvih povprečno živi nekoliko manj oseb, kot je sicer značilno za populacijo, več pa je prav tako gospodinjstev s štirimi ali tremi osebami.

Slika 4: Velikost gospodinjstev v skupinah karierno najmanj in najbolj uspešnih prebivalcev v primerjavi s skupino vseh delovno aktivnih prebivalcev v starosti od 16 do 65 let z vidika dosežkov pri spretnosti reševanja problemov v tehnološko bogatih okoljih

Vir: baza PIAAC 2016, lastni izračuni, 2020.

Delovni status partnerja kaže na razliko v socialnih okoliščinah družin delovno aktivnih

V skupini karierno najmanj uspešnih je bistveno več njihovih življenjskih partnerjev brezposelnih oziroma zaposlitveno niso aktivni, kot jih je v skupini karierno najbolj uspešnih.

Preglednica 2: Delovni položaj zakonskega ali zunajzakonskega partnerja v karierno najmanj in najbolj uspešni skupini glede na besedilne spretnosti

BESEDILNE SPRETNOSTI / DELEŽ	KARIERNO NAJMANJ USPEŠNI	KARIERNO NAJBOLJ USPEŠNI	DELOVNO AKTIVNI	POPULACIJA
Zaposlen za polni delovni čas (samozaposlen, zaposlen)	68,96	83,6	77,34	64,38
Zaposlen za krajši delovni čas (samozaposlen, zaposlen)	3,02	3,73	3,31	2,59
Brezposeln	14,4	6,05	9,57	9,69
Dijak, študent	0,9	1,05	1,03	1,35
Vajenec, pripravnik	0,18	0,11	0,1	0,09
Upokojen ali predčasno upokojen	7,39	3,42	5,27	18,11
Trajno invaliden	0,41	0,15	0,3	0,55
Opravlja delo v gospodinjstvu ali skrbi za otroke/družino	4,19	1,62	2,69	2,68
Drugo	0,54	0,27	0,39	0,57

Opomba: Za primerjavo so v preglednici navedeni še odstotki celotne skupine delovno aktivnih prebivalcev ter splošne populacije od 16 do 65 let.

Vir: baza PIAAC 2016, lastni izračuni, 2020.

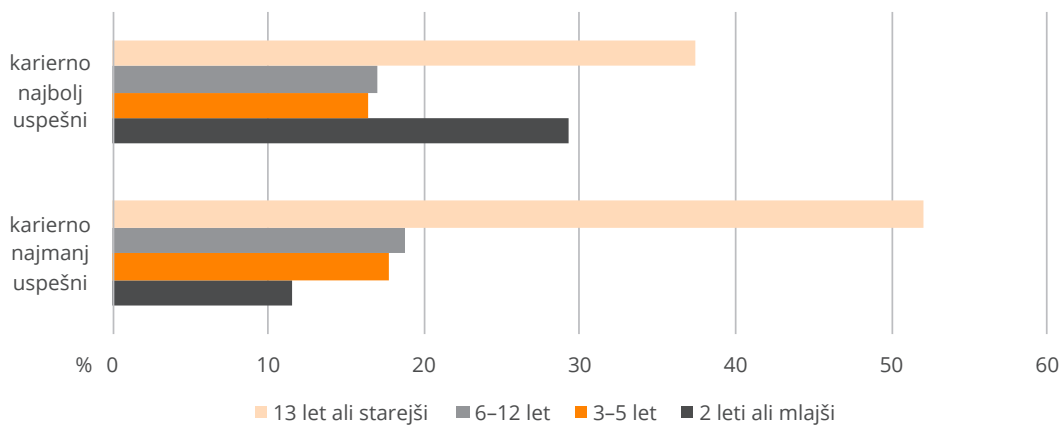
Šoloobvezni otroci kot motivator za izobraževanje

Med razlogi za udeležbo odraslih v izobraževalnih aktivnostih je visoko na lestvici tudi potreba, da bi pomagali šoloobveznim otrokom pri šolskih obveznostih.

V skupini karierno najmanj uspešnih izstopa podatek, da je polovica (52 %) vseh otrok delovno aktivnih stara 13 let ali več. To pomeni, da so njihovi otroci v večjem odstotku že srednješolci. V skupini karierno najbolj uspešnih je primerjalno velik delež otrok (29,21 %) starih 2 leti ali manj.

Podatek se povezuje s podatkom o starostnih razlikah med skupinama. V skupini karierno najmanj uspešnih so glede na starost nekoliko starejši pripadniki populacije delovno aktivnih (dvakrat več moških v starosti od 56 do 65 let kot v skupini karierno najbolj uspešnih; ta trend pa ni enak pri ženskah). Tudi glede na starost najmlajšega otroka je podatek podoben.

Slika 5: Starost otrok v skupinah karierno najmanj in najbolj uspešnih z vidika besedilnih spretnosti

Vir: baza PIAAC 2016, lastni izračuni, 2020.

Slabe bralne navade v skupini z najnižjimi dosežki

Med priznanimi kazalniki bralnih navad je tudi število knjig v gospodinjstvu, ki posredno razgrinja bralne navade in odnos do branja. Podatki obeh skupin glede števila knjig v gospodinjstvu se precej razlikujejo. Velika večina delovno aktivnih iz skupine z najnižjimi dosežki oziroma karierno najmanj uspešnih ima doma manj kot 100 knjig. Tretjina delovno aktivnih z zelo nizkimi dosežki pri besedilnih spretnostih (31,95 %) je odgovorila, da ima doma le 10 knjig ali manj.

Da imajo tako malo knjig v gospodinjstvu, je v skupini z najvišjimi dosežki oziroma karierno najbolj uspešnih pritrnilo več kot trikrat manj delovno aktivnih (9,40 %). Več kot tretjina skupine z najvišjimi dosežki (37,96 %) ima doma več kot 100 knjig, takih je v skupini z najnižjimi dosežki skoraj trikrat manj (13,93 %).

Preglednica 3: Število knjig, ki jih imajo doma delovno aktivni prebivalci Slovenije – primerjava med skupinama karierno najmanj in najbolj uspešnih glede na besedilne spretnosti

BESEDILNE SPRETNOSTI / DELEŽ	KARIERNO NAJMANJ USPEŠNI	KARIERNO NAJBOLJ USPEŠNI	DELOVNO AKTIVNI	POPULACIJA
10 knjig ali manj	31,95	9,40	18,97	22,05
Od 11 do 25 knjig	25,14	14,89	20,04	20,46
Od 26 do 100 knjig	28,98	37,76	34,75	33,27
Od 101 do 200 knjig	8,36	19,41	14,14	13,00
Od 201 do 500 knjig	3,72	12,58	8,21	7,53
Več kot 500 knjig	1,85	5,97	3,89	3,69

Opomba: Za primerjavo so v preglednici navedeni še odstotki celotne skupine delovno aktivnih prebivalcev ter splošne populacije od 16 do 65 let.

Vir: baza PIAAC 2016, lastni izračuni, 2020.

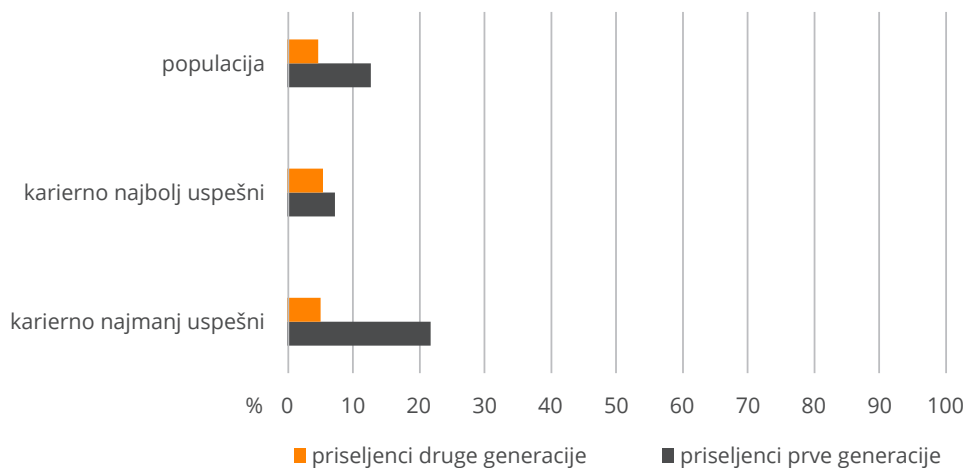

Migrantsko ozadje

V skupini karierno najmanj uspešnih je skoraj trikrat večji delež priseljencev prve generacije, ko jo gledamo in primerjamo z zornega kota dosežkov pri besedilnih spretnostih ter primerjamo z deležem v skupini karierno najbolj uspešnih (skoraj petkrat je večji ta delež, če gledamo z vidika dosežkov pri matematičnih spretnostih, in trikrat večji z vidika reševanja problemov v tehnološko bogatih okoljih).

Priseljenci druge generacije so relativno stabilno porazdeljeni v populaciji in obeh skupinah. Sliko dopolni tudi podatek o tem, ali so delovno aktivni materni govorce slovenščine: razlika v deležih med skupinama je 14,08 % v prid karierno najbolj uspešnih (77,54 % maternih govorcev je med karierno najmanj uspešnimi, 91,62 % med karierno najbolj uspešnimi).

Slika 6: Delež priseljencev prve in druge generacije v skupinah karierno najmanj in najbolj uspešnih in v populaciji glede na dosežke pri besedilnih spretnostih

Vir: baza PIAAC 2016, lastni izračuni, 2020.

Povezanost med samooceno zdravja in dosežki pri spretnostih

Zanesljiva korelacija med oceno zdravja in dosežki pri spretnostih je bila ugotovljena na ravni celotne raziskave Spretnosti odraslih – PIAAC.

Če primerjamo samooceno zdravja med skupinama karierno najmanj uspešnih in karierno najbolj uspešnih v nacionalnih podatkih raziskave Spretnosti odraslih – PIAAC, se pokažejo tudi pomembne razlike med tema skupinama. Bistveno manjši delež delovno aktivnih prebivalcev iz skupine karierno najmanj uspešnih je ocenil, da so odličnega ali zelo dobrega zdravja. Tudi sicer se ocene skupine karierno manj uspešnih bolj nagibajo k slabšemu zdravju kot ocene skupine karierno najbolj uspešnih oziroma povprečne ocene celotne populacije.

Preglednica 4: Samoocena zdravja karierno najmanj in najbolj uspešnih glede na dosežke pri besedilnih spretnostih

BESEDILNE SPRETNOSTI / DELEŽ	KARIERNO NAJMANJ USPEŠNI	KARIERNO NAJBOLJ USPEŠNI	DELOVNO AKTIVNI	POPULACIJA
Odlično	18,87	20,99	19,85	20,06
Zelo dobro	23,93	41,34	32,51	28,21
Dobro	40,14	29,96	35,40	33,94
Zadovoljivo	13,67	7,04	10,02	12,80
Slabo	3,39	0,67	2,22	4,99

Opomba: Za primerjavo so v preglednici navedeni še odstotki celotne skupine delovno aktivnih prebivalcev ter splošne populacije od 16 do 65 let.

Vir: baza PIAAC 2016, lastni izračuni, 2020.

Splošno (ne)zaupanje

Skupina z nizkimi dosežki pri reševanju problemov v tehnološko bogatih okoljih je nezaupljiva in ima nizko delovno avtonomijo. Oboje je v Sloveniji izrazitejše kot v primerljivi evropski skupini odraslih. Več kot polovica oseb iz skupine z nizkimi dosežki pri reševanju problemov v tehnološko bogatih okoljih se »rada uči novosti«, raba spretnosti (npr. učenje z delom) pa je šibka. Ob povečanem obsegu delovnega sodelovanja pa se raba spretnosti okrepi celo bolj kot v primerljivi evropski skupini.

Splošno zaupanje, ki se v Sloveniji porazdeljuje drugače kot v Evropi, se tudi med opazovanima skupinama precej razlikuje.

V Sloveniji je splošno zaupanje zelo nizko ter povezano z značilnostmi skupine. Delovno aktivnih, ki zaupajo in torej zavračajo trditev, da »je mogoče zaupati le redkim«, kadar ni delovnega sodelovanja, je v skupini z visokimi dosežki le 10,9 %, v skupini z nizkimi dosežki pa ni sploh nikogar (0 %). Ob dnevnem delovnem sodelovanju je skupina z visokimi dosežki še enkrat številčnejša (19,6 %), skupina z nizkimi dosežki pa ostaja majhna (3,7 %). Pogostost delovnega sodelovanja v Sloveniji torej vpliva na zaupanje, in sicer ga poveča, a le v skupini z višjimi dosežki.

V Evropi je splošno zaupanje porazdeljeno ne glede na karierno skupino, zaupljivih pa je v skupini z nizkimi dosežki 15,8 % in v skupini z visokimi dosežki 13,4 %, ko delovnega sodelovanja ni oziroma podobno tudi ob rednem delovnem sodelovanju (z nizkimi dosežki 15 %, z visokimi dosežki 14,9 %).

Preglednica 5: Splošno zaupanje v Sloveniji in Evropi glede na obseg delovnega sodelovanja in dosežke pri reševanju problemov v tehnološko bogatih okoljih

OBSEG DELOVNEGA SODELOVANJA	SKUPINA GLEDE NA DOSEŽKE	DELEŽ ZAUPLJIVIH V SKUPINI, KI SE S TRDITVIJO »ZAUPA LE REDKIM« NE STRINJAJO IN ZELO NE STRINJAJO (VREDNOSTI V DELEŽIH)	
		SLOVENIJA	EVROPA
Ni sodelovanja	nizki	0	15,8
	visoki	10,9	13,4
Dnevno sodelovanje	nizki	3,7	15,0
	visoki	19,6	14,9

Vir: baza PIAAC 2016, lastni izračuni, 2020.

Učne strategije (Slovenija in Evropa)

V Sloveniji se četrtnina skupine z nižjimi dosežki pri reševanju problemov v tehnološko bogatih okoljih z delom ne uči, kadar delovno ne sodeluje s sodelavci. V skupini z visokimi dosežki na tem področju je takih pol manj in tudi v absolutnem smislu malo – pod 10 %. Ponavlja se značilna razlika med skupinama, namreč pasivnost skupine z nižjimi dosežki ob nesodelovalnem delu (le 15,1 % udeležencev v njej se z delom vseeno uči »veliko in zelo veliko«) in aktivnost skupine z visokimi dosežki, kjer je delež »velikega in zelo velikega« obsega učenja z delom večji (56,3 %). Če delo zajema sodelovanje, se razlika med skupinama zmanjša. Približno petina v obeh skupinah se z delom ne uči in približno od 60 do 70 % se jih v obeh skupinah uči veliko in zelo veliko. V Evropi so razmerja med skupinama drugačna: ob nesodelovalnem delu se veliko in zelo veliko uči 25 % skupine z nizkimi dosežki in 41,1 % skupine z visokimi dosežki, ob dnevnem sodelovanju pa se uči 30 % skupine z nizkimi dosežki in 62 % skupine z visokimi dosežki. Dnevno sodelovanje v Sloveniji in Evropi aktivira obe skupini, toda v Sloveniji veliko bolj, saj zelo aktivira tudi skupino z nizkimi dosežki, ki se ob dnevnem delovnem sodelovanju in velikem obsegu učenja izenači s skupino z visokimi dosežki.

Preglednica 6: Delež skupin delovno aktivnih z nizkimi (N*) in visokimi (V**) dosežki glede na obseg delovnega sodelovanja in učenja z delom v Sloveniji ter Evropi

OBSEG SODELOVANJA	SKUPINA	KOLIKO JE UČENJA Z DELOM (VREDNOSTI V DELEŽIH)			
		SLOVENIJA		EU	
		Malo ali nič	Veliko ali zelo veliko	Malo ali nič	Veliko ali zelo veliko
Ni delovnega sodelovanja	N	78,8	15,1	28,1	25
	V	29,5	56,3	43,3	41,1
Delovno sodelovanje do 1/4 delovnega časa	N*	30	54	13	27
	V**	14	55	24	55
Delovno sodelovanje je dnevno	N	18	64	22	30
	V	14	69	23	62

Vir: baza PIAAC 2016, lastni izračuni, 2020.

Velikost podjetja, gospodarski sektor, vrsta zaposlitve in izobraževalna aktivnost

Različni tipi podjetij različno podpirajo zaposlene pri izobraževanju in usposabljanju. S povečevanjem oziroma zmanjševanjem števila zaposlenih linearno upada tudi udeležba v izobraževanju.

Za zaposlene z nižjimi dosežki je, kar zadeva udeležbo v izobraževanju, najmanj ugodno, če delajo v mikropodjetjih, najugodnejše pa, če delajo v srednje velikih podjetjih (od 51 do 250 zaposlenih). Presenetljivo pa veliki gospodarski sistemi ne poskrbijo bolj za tiste, ki dosegajo nižje spretnosti oziroma za nižje kvalificirane delavce z najnižjimi dohodki in za tiste, ki predvsem opravljajo fizična dela. Kar pa ne velja za delovno aktivne prebivalce z višjimi spretnostmi, ki se najbolj izobražujejo, ravno ko delajo v velikih gospodarskih sistemih, ki štejejo več kot 1000 zaposlenih. Pri tem ne pozabimo, da ima izobraževanje zaposlenih v večjih gospodarskih sistemih praviloma večjo podporo (npr. kadrovske službe, nekatere celo izobraževalna središča).

Za zaposlene z nižjimi besedilnimi dosežki je pomembno tudi, ali so zaposleni v javnem ali zasebnem sektorju. Zaposleni v javnem sektorju se izobražujejo veliko več kot v zasebnem. Nasploh je delež zaposlenih, ki opravljajo fizično delo in imajo nizko formalno izobrazbo, veliko manjši v javnem kot zasebnem sektorju. Delodajalci najmanj vlagajo v zaposlene za določen čas.

Če povzamemo: za vse delovno aktivne prebivalce v Sloveniji je ugodnejše, če delajo v srednje velikih ali velikih gospodarskih in negospodarskih sistemih, če so zaposleni v javnem sektorju; glede izobraževanja pa je najspodbudnejša oblika zaposlitve zaposlitev za nedoločen čas.

Preglednica 7: Udeležba zaposlenih v izobraževanju glede na velikost podjetja, gospodarski sektor in pogodbo o zaposlitvi – dosežki pri besedilnih spretnostih

		UDELEŽBA ZAPOSLENIH V PROGRAMIH FORMALNEGA IN NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA (VREDNOSTI V DELEŽIH)			
		ZAPOSLENI Z NIZKIMI DOSEŽKI, KI SO SE UDELEŽILI IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA		ZAPOSLENI Z VISOKIMI DOSEŽKI, KI SO SE UDELEŽILI IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA	
		Neudeleženci	Udeleženci	Neudeleženci	Udeleženci
Število ljudi, ki delajo v tem podjetju	od 1 do 10	26,38 *	16,68	27,64	19,44
		66,3 **	33,70	33,49	66,51
	od 11 do 50	24,73	26,17	27,89	27,42
		54,03	45,97	26,48	73,52
	od 51 do 250	25,74	34,63	25,56	29,52
		48,03	51,97	23,47	76,53
od 251 do 1000	14,25	13,71	12,71	15,28	
	56,38	43,62	22,76	77,24	
več kot 1000 zaposlenih	ni podatka	8,90	6,19	8,34	
	55,66	44,34	20,83	79,17	
Gospodarski sektor, kjer posameznik dela	zasebni sektor	84,83	65,96	72,77	58,22
		62,75	37,25	32,10	67,90
	javni sektor	15,17	33,40	26,71	41,23
37,30		62,70	19,68	80,32	
nepridobitna organizacija	0,00	0,64	0,52	0,55	
	0,00	0,00	26,31	73,69	
Pogodba o zaposlitvi	pogodba za nedoločen čas	85,08	86,24	83,84	86,06
		55,30	44,70	25,61	74,39
	pogodba za določen čas	14,01	12,15	15,26	13,24
		59,10	40,90	28,94	71,06
	pogodba z agencijo za posred. del	0,55	0,56	0,33	0,33
		55,11	44,89	26,31	73,69
	vajeništvo, pripravništvo	0,00	0,80	0,00	0,25
0,00		100,00	0,00	100	
brez pogodbe	0,16	0,00	0,00	0,00	
	100	0,00	0,00	0,00	
drugo	0,20	0,24	0,57	0,13	
	51,03	48,97	61,55	38,45	

* Odstotki v stolpcih

** Odstotki v vrsticah

Vir: baza PIAAC 2016, lastni izračuni, 2020.

Ali delodajalci finančno podpirajo izobraževanje?

Med zaposlenimi, ki so se udeležili izobraževanja, je največ tistih z najnižjimi besedilnimi spretnostmi, ki opravljajo preprosta dela in imajo nižjo formalno izobrazbo, odgovorilo, da delodajalec stroškov izobraževanja ni plačal. Petina vprašanih ni imela delodajalca. Približno enak delež jih je odgovoril, da so delodajalci v celoti podprli stroške izobraževanja. V skupini z višjimi bralnimi dosežki je znova največ vprašanih odgovorilo, da delodajalci niso finančno podprli njihovega izobraževanja in usposabljanja. Odgovori zaposlenih z višjimi besedilnimi spretnostmi so bili enakomerneje porazdeljeni. Desetina vprašanih je izjavila, da stroškov izobraževanja sploh ni bilo, pri 15 % pa so delodajalci izobraževanje le delno podprli. V primerjavi s kategorijo manj besedilno spretnih je delež tistih, ki niso imeli delodajalca, trikrat nižji.

Preglednica 8: Financiranje dejavnosti zaposlenih v izobraževanju in usposabljanju glede na dosežke zaposlenih pri besedilnih spretnostih

		UDELEŽBA ZAPOSLENIH V PROGRAMIH FORMALNEGA IN NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA (VREDNOSTI V DELEŽIH)	
		ZAPOSLENI Z NIZKIMI DOSEŽKI, KI SO SE UDELEŽILI IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA	ZAPOSLENI Z VISOKIMI DOSEŽKI, KI SO SE UDELEŽILI IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA
Delodajalec podprl stroške izobraževanja	v celoti	20,82	13,37
	delno	0,00	15,24
	ni plačal	58,33	53,22
	takih stroškov ni bilo	0,00	10,56
	ni imel delodajalca	20,85	7,61

Vir: baza PIAAC 2016, lastni izračuni, 2020.

Fleksibilnost dela in udeležba v izobraževanju

Pri zaposlenih z višjimi spretnostmi se opazi linearna povezanost med dvema spremenljivkama: čim večja je fleksibilnost pri delu, tem večji je delež izobraževalne udeležbe. Razlika med izobraževalno aktivnimi, ki lahko v zelo veliki meri odločajo o poteku dela, in izobraževalno manj aktivnimi, ki težje prilagajajo vsebinsko ali časovno izvedbo svojega dela, je zelo izrazita. Med delovno aktivnimi, ki opravljajo manj zahtevna dela, take korelacije ni. V tej skupini so najbolj izobraževalno aktivni tisti, ki lahko le delno odločajo o pogojih dela, vsebini in časovni razporeditvi svojega dela. Najmanj izobraževalno aktivni so tisti, za katere se lahko sklepa, da so pri delu precej avtonomni glede načina dela in vsebine.

Preglednica 9: Fleksibilnost dela in udeležba zaposlenih v izobraževanju in usposabljanju glede na dosežke zaposlenih pri besedilnih spretnostih

		UDELEŽBA ZAPOSLENIH V PROGRAMIH FORMALNEGA IN NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA (VREDNOSTI V DELEŽIH)			
		ZAPOSLENI Z NIZKIMI DOSEŽKI		ZAPOSLENI Z VISOKIMI DOSEŽKI	
		Neudeleženci	Udeleženci	Neudeleženci	Udeleženci
V kolikšni meri lahko svoje delo prilagajate/spreminjate (vsebinsko, časovno itn.)	sploh ne	27,51 *	23,27	15,45	6,06
		60,70 **	39,30	49,16	50,84
	zelo malo	19,08	17,63	14,61	8,01
		58,58	41,42	40,91	59,09
	do določene mere	29,06	36,43	31,12	36,39
		51,04	48,96	24,51	75,49
v veliki meri	16,77	13,69	22,52	26,21	
	61,55	38,45	24,59	75,41	
v zelo veliki meri	7,58	8,98	16,30	23,32	
	52,44	47,56	20,97	79,03	

* Odstotki v stolpcih

** Odstotki v vrsticah

Vir: baza PIAAC 2016, lastni izračuni, 2020.

Razlogi za nesodelovanje v izobraževanju oziroma usposabljanju

Med neudeleženci v izobraževanju z nizkimi spretnostmi prevladujejo tile razlogi za neudeležbo: prevelika obremenjenost v službi, predrago izobraževanje in usposabljanje ter pomanjkanje časa zaradi skrbi za otroke in družinskih obveznosti. Srednje pogosto omenjani razlog je, da delodajalec delavca ni podprl pri izobraževanju.

Tudi med izobraževalno aktivnimi z nižjimi spretnostmi bi se še več izobraževali. Kot najpomembnejše ovire pri tem so navajali prezaposlenost ter predrago izobraževanje in usposabljanje. Tudi pri njih je srednje pogosto omenjan razlog nizka podpora delodajalca.

Preglednica 10: Razlogi za neudeležbo v izobraževanju in usposabljanju zaposlenih glede na dosežke pri besedilnih spretnostih

		UDELEŽBA ZAPOSLENIH V PROGRAMIH FORMALNEGA IN NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA (VREDNOSTI V DELEŽIH)			
		ZAPOSLENI Z NIZKIMI DOSEŽKI		ZAPOSLENI Z VISOKIMI DOSEŽKI	
		Neudeleženci	Udeleženci	Neudeleženci	Udeleženci
Razlogi, ki so preprečili ali onemogočili udeležbo v izobraževanju ali usposabljanju	ni imel pravih pogojev	0,00	6,25	7,29	5,66
	izobraževanje, usposabljanje je bilo predrago	16,31	27,87	29,92	20,88
	delodajalec ni podprl izobraževanja	10,13	10,53	7,57	12,35
	preveč dela v službi	29,07	29,19	8,68	23,07
	izobraževanje je potekalo na neprimernem kraju ali ob neprimernem času	2,20	8,12	12,04	13,31
	pomanjkanje časa zaradi skrbi za otroke in družinskih obveznosti	14,70	5,96	22,43	12,78
	zaradi nepričakovanega dogodka se izobraževanja/ usposabljanja ni udeležil	3,93	2,76	0,00	3,48
	drugo	22,96	9,32	12,09	8,48

Vir: baza PIAAC 2016, lastni izračuni, 2020.

Metodologija

Študija je razgrnila nekaj posebnosti skupine delovno aktivnih odraslih z nizkimi dosežki v starosti od 15 do 65 let, stanje glede njihove udeležbe v izobraževanju in delovno sodelovanje pri reševanju problemov v tehnološko bogatih okoljih. Opozorila je na šibke točke te skupine, nakazala pa tudi njene potenciale, ki bi jih izobraževanje odraslih lahko izkoristilo pri načrtovanju in izvedbi nadaljnjih izobraževalnih aktivnosti, posebej namenjenih tej skupini.

Namen te študije je bil s pridobitvijo fokusiranih empiričnih podatkov bolje opisati delovno aktivne prebivalce z nizkimi spretnostmi. Predmet študije so bila tri področja:

- posebnosti skupine delovno aktivnih prebivalcev glede na regijo, tip naselja, družinske razmere, migrantski status in splošno zdravje;
- delovno sodelovanje z zornega kota dosežkov pri spretnosti reševanja problemov v tehnološko bogatih okoljih;
- udeležba v izobraževalnih aktivnostih in priložnosti za izobraževanje v delovnih okoljih.

Teoretični del se je oprl na mednarodne in nacionalne avtorje, empirični del pa je temeljil na lastnih analizah baze podatkov PIAAC SLO 2016. Pri analizi empiričnih podatkov so bile uporabljene deskriptivne metode in bivariatne analize. Ugotavljale so se skupne značilnosti posameznih skupin pa tudi kavzalnosti med njimi.

Izhodišča so bile postavke: da populacija delovno aktivnih ni homogena; da na razlike med kontrastnima skupinama z visokimi in nizkimi spretnostmi vplivajo številni dejavniki, med njimi tudi nekatere specifike skupine same, okolje, kjer živijo osebe iz te skupine, družinske razmere, migrantsko ozadje, delovno sodelovanje v delovnem okolju, priložnosti za udeležbo v izobraževalnih aktivnostih in drugi.

Ciljna skupina študije so bili delovno aktivni prebivalci, stari od 16 do 65 let, ki so v delovnem razmerju na območju Republike Slovenije, bodisi za določen ali nedoločen čas ali krajši delovni čas od polnega, lahko so tudi samozaposleni, pogodbeni sodelavci.

V analizah so bile opravljene primerjave dveh podskupin delovno aktivnih prebivalcev:

- 1. delovno aktivni prebivalci z nižjimi ravnmi spretnosti** (poimenovani tudi »karierno najmanj uspešni«). Kriterij za uvrstitev v skupino: delovno aktivni prebivalci z nižjimi spretnostmi so dosegli manj kot 239,3 točke pri besedilnih spretnostih, manj kot 242,1 točke pri matematičnih spretnostih in manj kot 241,0 točke pri spretnostih reševanja problemov v tehnološko bogatih okoljih;
- 2. delovno aktivni prebivalci z višjimi ravnmi spretnosti** (tudi »karierno najbolj uspešni«)*. Kriterij za uvrstitev v skupino: delovno aktivni prebivalci z višjimi spretnostmi so dosegli 278,3 točke ali več pri besedilnih spretnostih, 285,7 točke ali več pri matematičnih spretnostih in 280,5 točke ali več pri spretnostih reševanja problemov v tehnološko bogatih okoljih.

*Opomba: V študiji se namenoma uporablja opisno stopnjevanje pridevnika (najbolj uspešni) namesto stopnjevanja z obrazilom (najspešnejši), da bi bila razvidnejša razlika, ko gre za kontrastno skupino manj uspešnih.

